

745.52:7.071.1(=161.2)'06
 ID ORCID 0000-0002-4765-1930
 DOI 10.33625/1993-6400-2019-2-73-81

АВТОРСЬКЕ ТКАНЕ ПАННО У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ

Кусько К. С. Авторське ткане панно у творчості сучасних українських митців. Стаття присвячена вивченню тканого панно України років незалежності, його видової презентації, мистецьких якостей, кореляції техніки та засобів художньої виразності. Явище розглядається у часовій динаміці. Проводиться порівняльний аналіз творів, що виконані в різних техніках ткацтва. З'ясовуються стилістичні та кількісні зміни в галузі гобелену, спільне та відмінні риси у творчості художників різних поколінь. Спеціальний комплексний розгляд проблеми здійснюється вперше. Вивчаються особливості авторського стилю найбільш продуктивних митців, що формують уявлення про сучасне ткане панно України.

Ткане панно в доробку українських митців від 1990-х рр. і дотепер представлене гобеленом, килимом, ліжником, творами, виконаними в техніці ремізного та перебірного ткання. Усі твори досліджуваної галузі вирізняються специфікою техніки, з якою корелюють способи пластичного втілення. Об'єднуючими рисами є художня якість, національна своєрідність та гуманістична спрямованість.

Ключові слова: ткацтво, панно, гобелен, килим, ліжник, ремізне ткацтво.

Кусько Е. С. Авторское тканое панно в творчестве современных украинских художников. Статья посвящена изучению тканого панно в Украине периода независимости, а также его видовой презентации, художественных качеств, корреляции техники и средств художественной выразительности. Явление рассматривается во временной динамике. Производится сравнительный анализ произведений, которые созданы в различных техниках ткачества. Выясняются стилистические и количественные изменения в отрасли гобелена, общие и различительные черты в творчестве художников разных поколений. Специальное комплексное рассмотрение проблемы производится впервые. Изучаются особенности авторского стиля самых продуктивных

художников, которые формируют представление о современном тканом панно Украины.

Тканое панно в творческом арсенале украинских художников от 1990-х гг. и поныне представлено гобеленом, ковром, лижником, произведениями, выполненными в технике ремезного и переборного ткачества. Все произведения исследуемой отрасли выделяются спецификой техники, с которой коррелируют способы пластического воплощения. Объединяющими чертами являются художественное качество, национальная самобытность и гуманистическая направленность произведений.

Ключевые слова: ткачество, панно, гобелен, ковер, лижник, ремезное ткачество.

Kusko K. Author's Weaved Panel in Creative Work of Ukrainian Artists.

Background. Weaved panel is wide spread in the sphere of Ukrainian artistic textiles. It accumulates large technological possibilities and great specter of meanings. Modern textiles attracted attention of scientists and art critics. But the subject of their analyses was, as usually, textile art of one type or artistic textiles from one geographical region.

Objectives. The objective of this study is research of modern textile panel in Ukraine. The aim of the article is to get a complex picture of weaved hangings, created in different techniques of weaving, to show the scale of themes, to compare different types of weaved hangings in order to catch their peculiarities, to show correlation between technique and specific of embodiment of artistic image, methods of plastic creation, to reflect dynamics of the process during last thirty years. The analyses were done on the base of creations by leading artists in the sphere of artistic weaving.

Methods. There were used methods of analysis and synthesis, differentiation, descriptive method.

Results. An author's artistic panel is presented in Ukraine by tapestry, loom-controlled weavings, carpet and "liznyk". Tapestry accumulates sense and tell story. Narration is one of the main characteristics of the tapestry. Ukrainian tapestry reflects themes of history, nature, folk traditions, personal emotions etc. Tapestry technique allows conveying a lot of shadows and details. At the beginning of 1990-th there were present different typological groups of tapestry. In last twenty years tapestry scale down, especially monumental type for public buildings.

Most artists of elder generation finish their activity. I. and M. Lytovchenko, L. Zogol and other are among them. Their tapestries are mostly figurative and narrative. Tapestry of artists of middle and young generation demonstrate succession of tradition and at the same time difference in stylistics and implementation of artistic image. Similarity consists in native coloring, humanism, decorative value, thematic lines. But there is difference in composition. It mostly based on abstract forms. Images are more complicated, philosophical. Tapestries by O. Kovach encoded impression from nature in abstract forms, which are only associated origin. Tapestries by O. Levadna and O. Levadny are saturated by symbols, reminiscences from childhood. They raise ethic and moral problems.

A number of weavings can't be treated as tapestries. They are fulfilled in technique of loom controlled weav-

ing by the help of four and more harnesses. Historically such techniques were used to make ornamental interior and cloth fabrics. Coloured warp interlaces with weft and can be seen otherwise in tapestry. Modern Ukrainian artists (U. Kuhar and V. Andriashko and other) create hangings with nature images in this technique.

It is practiced to create unique ornamental carpets among Ukrainian professional artists. Weaved smooth woolen carpets can be used to cover floor or furniture. But they are also used to decorate walls, especially if design includes figures of people, birds or animals. In any case composition is characterized by repetitive ornament, based on geometrical or figurative motives. Ukrainian artists create individual design of weaved carpets close to native traditions. O. Vladimirova, H. Vychovanska, N. Sajenko, O. Majdanec are successful both in tapestry and carpet production.

“Liznyk” is a variety of carpet. In 1990-th – at the beginning of 2000-th this kind of native weaving became popular in professional textiles. “Liznyk” has technological specific. The first step is weaving, using friable woolen warp and weft. Then weaved carpet is to be put into special drum, dipped into water of mountain river. Water turns the drum and huddle together threads of weaving. It's a kind of process of felting. Then carpet must be dried and as the last step can be combed by special iron comb. It makes the surface shaggy. Technological specific provokes simple and a little bit rough aesthetics of composition, based on laconic and expressive forms. Authors, in spite of it, usually try to inspire their abstract creation by some mood, theme, associations, which are mostly connected with images of nature or ancient native symbols. At exhibitions “liznyks” are demonstrated as wall hangings.

Methods of plastic and image realization correlate with technological specific. Comparison of artistic works, made by one artist, brightly demonstrates it. For example tapestry by T. Lykashevych “Reflection” and her liznyk “Amulet”. In tapestry “Reflection” artist depicted fantastic marina landscape. T. Lukashevich vividly represented complicated nature forms, thanks to possibilities of tapestry weaving – many colours and shadows. Her liznyk “Amulet” is much more laconic, though considerably greater scales. Drawing is composed by crossing of vertical and horizontal rhythms. There are used only 5 or 7 colours.

Conclusions. Thus, on the basis of analyses of actual practice of modern artistic textile it's possible to confirm wide typological presentation of weaved panel: tapestry, carpet, loom controlled weavings, liznyk. Ukrainian artists work in different spheres. Technique correlates with methods of artistic expression. Tapestry is still the most widespread type (excepting monumental tapestry). It enables especially complicated embodiment of image. Ukrainian artists are active in the field of ornamental carpet and liznyk, which are used as wall hangings. The type of composition is mostly close to traditional models. Though means of expression are laconic, ornamental weavings contain some allusion of reality.

Panels in technique of loom controlled weaving combine two approaches: ornamental fabric from one side and figurative, descriptive from another.

Keywords: weaving, panel, tapestry, carpet, liznyk, loom controlled weaving.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, яка розглядається.

[1],

[11]

[10].

[2].

[7],

[17].

« » [6].

[3].

[5; 13; 12; 8].

Невирішені частини загальної проблеми, яким присвячується дана стаття.

Формулювання цілей статті.

Новизна.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

rapteau, . rapnus —) —

[4, . 102].

гобелен,

: 200 » « 2000- ,

[14].

1960–1970- .,

1980- .

()

(1921–1996)
(1927–2014).

«

»

1998 .(

—).

(1996), « » (2006), « -
» (2003), « , , » (2003),
« » (1994), « » (2004), « »
(2003)).

« » (1992), « »
(1993) —

« » (1996), (1997)).

(« » (2003), « -
» (2005), « » (2003), « —
» (1998), « » (2001), « -
», « » (2003), « » (2000), «
» (1999), « » (1997), « —
» (2002), « » (2004–2005)).

(« »
(1993), « » (1999), « » (2000),
« » (2001)), (« -
» (2009)).

1996 .

», « », « », « »
« »¹

« » (2000)

» (2004)
(1930–2015).

« », « » (2002), « » (1998), « »
: (1993), « » (2002), « , -
« » (2010), « » (2012), « » (2013)

« ».

«... ».

«... ».

...» [15, . 185].

1990–2010- « » (2007) .

(« » (1993), « »

1 « » « ».

» (2004)

(2008) « : **перебору. ремізного ткання ручного**

(2008) (« » (2000), « »)

» (1993), « » (2000).

» (2010)

« » (2004),

*«Я звертаюсь до кожного з вас і прошу:
Уяви себе птахом, який поринув до висот небесних
туди, де повільно мандрують білі пухнасті хмари.
...ти неодмінно побачиш мереживо переплетених
лісових, лугових стежок...
Там дець і твій шлях у круговерті Всесвіту...
Там в твої переплетені стежки дитинства, із ко-
трих ткався твій особистий шлях у дорослий за-
гадковий світ, майбуття, у твій індивідуальний
“Формат — X”» [9, с. 114, 115].*

(1962–2011) « » (2005), « » (2012), « » (2015)).

авторського килимарства.

(« » (2005), « » (2003), « » (2003), « » (2004), « » (2000), « » (2001), « » (2004), « » (2005), « » (2004)).

(1997), « » (1992), « » (1993))

« » (2002)

(1997) « 2» (1999)). (2004): « »

(2008), « » [15, . 203].

« » (2008), « » (2008)

(), [16].

« » (1998)

« » (1997)

« » (2000), « » (2002)

(2001)

(« »), (« »), (« ») « » (2002)

(« ») « »).

ник. 1990- — 2000- **ліж-** « » (2002)

« » (2002)

(1999), « »

8. . . . , 1987. — 189 .

9. [] / // — 2009. — 1(25). — 113–117.

10. « - » [] / // . — 2009. — 3. — С. 114–117.

11. [] / . - // 5 ./ [. . . .]; , 2016. — 5. — 247–252.

12.) [] : ; 17.00.06/ . — 2007. — 19 .

13. [] / // : . — . : 2007. — 8–11.

14. [] / // : . — . : 2007. — 4–7.

15. . 200 : - / . — . : « », 2002. — 511 .

16. [] / - , 2008. — 264 . : .

17. [] / — 2005. — 256 . : .

1960–1990- . [] : ; 17.00.05/ . — 2007. — 19 .

References:

1. Andriiashko, V. D. (2009). *Kyivska shkola khudozhnogo tekstyliu XX st. (Dzherela. Rozvytok. Perspektyvy)* [Kyiv School of Artistic Textile of XX st. (Sources, Development, Perspectives)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv. (In Ukrainian)

2. Anoricheva-Yeromka, A. I. (2018). *Kharkivska shkola hobelenu v konteksti dekoratyvno-prykladnogo mystetstva Slobozhanshchyny kintsia XIX — pochatku XXI st. [Kharkiv school of tapestry in the context of decorative and applied arts of Slobozhanshchina at the end of the 19th and beginning of the 21st century]. Tradytsii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti, 1, 23–28.* (In Ukrainian)

3. Boyko, O. V. (2014). *Iskusstvo gobelena — vazhneishii komponent v formirovannii khudozhestvennogo obraza*

inter'era [The art of tapestry — an important component of the artistic image of the interior]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv, 7, 4–7.* (In Russian)

4. Zapasko, Ya. P., Holod, I. V., Bilyk, V., Kravchenko, Ya. O., Lupii, S. P., Liubchenko, V. F., Melnyk, I. . . at al. (2000). *Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo. Slovnyk [Decorative and Applied Art. Vacabulary]. (Vol. 2).* Lviv : Afisha. (In Ukrainian)

5. Kara-Vasylieva, & Chehusova, Z. (2005). *Dekoratyvne mystetstvo Ukrainy XX stolittia. U poshukakh "velykoho styliu"* [Decorative art of Ukraine of the twentieth century. In search of "great style"]. Kyiv. (In Ukrainian)

6. Kusko, H. (2016). *Hobelen [Tapestry].* In H. Skrypnyk, ed. *Istoriia dekoratyvnoho mystetstva Ukrainy.* (In 5 vols, vol. 5), (pp. 227–246). Kyiv : Vydavnytstvo IMFE NAN Ukrainy. (In Ukrainian)

7. Kus'ko, G. D. (1987). *Stanovlenie i razvitie ukrainskogo sovetskogo gobelena (opyt istoriko-teoreticheskogo osvshcheniya problemy) [Incipience and development of Ukrainian soviet tapestry]. Candidate's thesis.* Lviv. (In Russian)

8. Kusko, H. (2009). *Suchasnyi ukrainskyi tekstyl: evoliutsiia, dosvid, perspektyvy [The modern Ukrainian textile: evolution, experience, perspectives]. Studii mystetstvoznavchi — Researches of the Fine Arts, 1(25), 113–117.* (In Ukrainian)

9. Levadnyi, O. (2009). *Proekt "Format-X" [Project "Format X"]. Obrazotvorche mystetstvo, 3, 114–117.* (In Ukrainian)

10. Lukovska, O. I. (2016). *Ornamentalne tkatstvo [Ornamental weaving].* In H. Skrypnyk, ed. *Istoriia dekoratyvnoho mystetstva Ukrainy.* (In 5 vols, vol. 5), (pp. 247–252). Kyiv : Vydavnytstvo IMFE NAN Ukrainy. (In Ukrainian)

11. Lukovska, O. I. (2007). *Khudozhnie tkatstvo Lvova druhoi polovyny XX stolittia (khudozhni osoblyvosti, tradytsii ta novatsii) [Artistic weaving of Lviv in second half of XX century (Artistic peculiarities, Traditions and innovations)]. Extended abstract of candidate's thesis.* Lviv. (In Ukrainian)

12. Pecheniuk, T. (2007). *Khudozhnii tekstyl — realnist ukrainskoho mystetskoho prostoru [Artistic textile — a reality of Ukrainian art space].* In *Druha Vseukrainska triennale khudozhnogo tekstyliu*, kataloh, (pp. 8–11). Kyiv : Tsentralnyi budynok khudozhnyka Natsionalnoi spilky khudozhnykiv Ukrainy. (In Ukrainian)

13. Chehusova, Z. (2007). *Vid davnikh tradytsii do suchasnykh novatsii [From ancient traditions to modern innovations].* In *Druha Vseukrainska triennale khudozhnogo tekstyliu*, kataloh, (pp. 4–7). Kyiv : Tsentralnyi budynok khudozhnyka Natsionalnoi spilky khudozhnykiv Ukrainy. (In Ukrainian)

14. Chehusova, Z. (2002). *Dekoratyvne mystetstvo Ukrainy kintsia XX stolittia. 200 imen [Decorative art of Ukraine of the end of XX century. 200 names],* albom-kataloh. Kyiv : ZAT "Atlant YuEmSI". (In Ukrainian)

15. Chehusova, Z. A., Kara-Vasylieva, T. V. & Prydatko, T. O. (2008). *Liudmyla Zhohol: Charivnytsia khudozhnogo tekstyliu [Lyudmila Zogol: Sorceress of artistic textile].* Kyiv : Lybid. (In Ukrainian)

16. Shulha, Z. M. (2005). *Rukotvorna tkanyna. Tradytsii ta suchasnist [Handmade fabric].* Lviv ; Surgut. (In Ukrainian)

17. Yamborko, O. Ya. (2007). *Hobelen u konteksti ukrainskoho obrazotvorchoho mystetstva 1960–1990-kh rr. [Tapestry in context of Ukrainian fine arts 1960–1990s]. Extended abstract of candidate's thesis.* Lviv.